

Departamentul de studii parlamentare și politici UE
Direcția pentru Uniunea Europeană

Recunoașterea identității trans în actele de stare civilă - Cauza C-43/24
[Shipova]

Mihaela Banu

Biroul pentru control parlamentar în domeniul afacerilor europene

18 martie 2026

Opiniile exprimate aparțin autorului și nu reprezintă punctul de vedere al
Camerei Deputaților.

Recunoașterea identității trans în actele de stare civilă - Cauza C-43/24 [Shipova¹]

La 12 martie 2026, Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) s-a pronunțat asupra unei trimiteri preliminare² formulate de Curtea Supremă de Casație din Bulgaria, în vederea soluționării unui litigiu între K. M. H., pe de o parte, și Obshtina Stara Zagora (comuna Stara Zagora, Bulgaria), pe de altă parte. Litigiul avea ca obiect cererea de schimbare a prenumelui, a patronimului și a numelui de familie în actul de naștere al reclamantului, astfel încât să rezulte că este vorba despre o persoană de sex femeiesc, cu mențiunea că Bulgaria se opune ferm recunoașterii schimbării identității de gen pe baza autodeterminării persoanei în cauză. Cu alte cuvinte, prin cererea de decizie preliminară se solicita Curții de Justiție să se pronunțe cu privire la conformitatea cu dreptul Uniunii a reglementării unui stat membru, astfel cum a fost interpretată de instanțele naționale, care nu recunoaște nici schimbarea identității de gen a unuia dintre resortisanții săi, nici consecințele sale, atunci când această schimbare a identității de gen nu a fost constatată în mod legal într-un alt stat membru.

Pe scurt, K. M. H., născut în 1990 în Bulgaria și înregistrat oficial ca persoană de sex masculin cu nume, patronim și nume de familie corespunzătoare, a declarat în fața Curții Supreme de Casație a Bulgariei că s-a simțit dintotdeauna femeie din punct de vedere fizic, comportamental și emoțional. După diagnosticarea cu distrofie de gen în 2014, acesta a început terapia hormonală în Italia, confruntându-se zilnic cu dificultăți majore (inclusiv la angajare) din cauza neconcordanței dintre aspectul său feminin și documentele de identitate care îl indicau drept bărbat. În 2017 a cerut instanțelor bulgare schimbarea sexului și a numelui în actul de naștere, pe baza unor avize medicale și expertize judiciare, însă cererile i-au fost respinse succesiv de Tribunalul de Raion și Tribunalul Regional Stara Zagora, precum și ulterior, pe motiv că legislația bulgară nu permite modificarea sexului pe baza autodeterminării, ci doar în caz de modificări corporale. Curtea Supremă de Casație, sesizată cu recursul, a recunoscut necesitatea evaluării echilibrului între interesul public și dreptul la viață privată conform art. 8 CEDO³, a retrimis cauza pentru rejudecare și administrare de probe suplimentare, dar instanța regională a respins din nou cererea, în noiembrie 2019, invocând absența unei proceduri legale specifice pentru autodeterminarea genului.

Drept urmare, Curtea Supremă de Casație a trimis cauza la Curtea de Justiție a UE pentru clarificări privind compatibilitatea dreptului național cu dreptul european. În plus, instanța de trimitere a arătat că este obligată să respecte jurisprudența bulgară anterioară care a stabilit că dreptul bulgar nu permite modificarea datelor privind sexul biologic, numele și numărul personal în registrele de stare civilă pentru persoanele transgen, mai cu seamă că în această materie competența aparține statelor membre. Pe de altă parte, Curtea Constituțională bulgară a statuat în octombrie 2021 că termenul „sex”, în sensul Constituției bulgare, trebuie înțeles ca

¹ Numele prezentei cauze este fictiv; el nu corespunde numelui real al niciuneia dintre părțile la procedură.

² Trimiterea preliminară permite instanțelor din statele membre ca, în cadrul unui litigiu cu care sunt sesizate, să adreseze Curții întrebări cu privire la interpretarea dreptului Uniunii sau la validitatea unui act al Uniunii. Curtea nu soluționează litigiul național. Este de competența instanței naționale să soluționeze cauza conform deciziei Curții. Această decizie este obligatorie, în egală măsură, pentru celelalte instanțe naționale care sunt sesizate cu o problemă similară.

³ Articolul 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) garantează dreptul fiecărei persoane la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței. Acesta interzice ingerințele autorităților publice, cu excepția situațiilor prevăzute de lege și necesare într-o societate democratică, precum siguranța națională sau prevenirea faptelor penale.

referindu-se exclusiv la dimensiunea sa biologică, ca urmare a normelor și a principiilor morale și/sau religioase care trebuie să prevaleze asupra interesului persoanelor transgen.

Ca atare, instanța de trimitere bulgară a exprimat îndoieli serioase cu privire la aceste interpretări și a solicitat Curții de Justiție să se pronunțe în legătură cu: o posibilă discriminare prin limitarea protecției împotriva discriminării pe criteriu de sex doar la persoanele intersexuale, excluzând persoanele transgen; o posibilă încălcare a dreptului la un proces echitabil, deoarece cazuri similare sunt tratate diferit în alte state membre UE; o posibilă încălcare a principiilor egalității cetățenilor UE și a liberei circulații, deoarece discrepanța dintre identitatea reală și aceea din documente împiedică persoana să-și dovedească identitatea și să exercite liber circulația în UE. De asemenea, instanța de trimitere a întrebat CJUE dacă interpretarea noțiunii de „sex” ca dat biologic este compatibilă cu dreptul UE și dacă poate constitui un obstacol în calea recunoașterii identității de gen în documentele de stare civilă.

Cu privire la dreptul la libera circulație și ședere, obligația statului de a elibera documente de identitate care permit exercitarea acestui drept și dreptul la respectarea vieții private, Curtea a argumentat că, deși reclamantul nu a obținut o schimbare de gen în Italia, acesta a exercitat acolo libera circulație, iar neconcordanța dintre identitatea trăită și aceea atestată de documentele bulgare generează obstacole practice.

Pe fond, Curtea a arătat că, deși statutul personal rămâne în competența statelor membre, exercitarea acestei competențe nu trebuie să contravină dreptului Uniunii, în special dispozițiilor cu privire la libera circulație (art. 21 TFUE). Astfel, refuzul modificării datelor de gen în registrele bulgare creează o restricție nejustificată asupra liberei circulații: discrepanța dintre aspectul fizic/identitatea trăită și documente obligă persoana să lămurească în mod repetat identitatea la controalele efectuate la aeroport, la frontieră, la hoteluri etc., generând inconveniente majore administrative, profesionale și private. Curtea a apreciat că justificările invocate de Bulgaria cu trimiteri la competența exclusivă, sex biologic, valori morale ori religioase nu ar fi suficiente, pentru că orice restricție asupra unei libertăți fundamentale trebuie să fie proporțională și bazată pe motive obiective de interes general. În acest caz, Bulgaria nu ar fi respectat proporționalitatea, iar refuzul împiedică exercitarea efectivă a drepturilor. Mai mult, în opinia Curții de Justiție, tolerarea discriminării bazate pe diferența dintre sexul biologic și identitatea de gen încalcă demnitatea și libertatea persoanelor trans, iar instanțele naționale nu pot fi legate de interpretarea Curții Constituționale dacă aceasta împiedică aplicarea dreptului UE. În concluzie, Curtea de Justiție a stabilit că dreptul Uniunii (art. 21 TFUE și art. 4 alin.(3) din Directiva 2004/38/CE privind dreptul la liberă circulație și ședere) se opune unei reglementări naționale care nu permite modificarea datelor referitoare la gen (sex, nume, patronim, prenume, număr personal) în registrele de stare civilă ale unui resortisant care și-a exercitat dreptul la libera circulație și ședere într-un alt stat membru.

Această hotărâre obligă instanțele bulgare să aplice interpretarea CJUE, chiar dacă contravine jurisprudenței Curții Constituționale, și reprezintă un precedent major pentru recunoașterea identității de gen în contextul liberei circulații în UE. Cu alte cuvinte, instanțele naționale sunt obligate să asigure aplicarea cu prioritate a dreptului UE și efectul util al acestuia, principii consacrate de jurisprudența istorică a Curții de Justiție a Uniunii Europene. Astfel, o instanță națională care sesizează CJUE cu o trimitere preliminară, trebuie să înlăture aprecierile unei instanțe naționale superioare, inclusiv ale Curții Constituționale, dacă acestea sunt incompatibile cu dreptul UE, așa cum l-a interpretat Curtea, întrucât normele naționale nu pot prevala asupra unității și eficacității dreptului Uniunii. Consecința ar fi că normele naționale, deși rămân în vigoare, devin inaplicabile în cauzele respective. De altfel, jurisprudența anterioară a CJUE a stabilit în mod explicit că recunoașterea de către un stat membru a unei situații juridice stabilite în mod legal într-un alt stat membru nu impune primului stat membru

în care această situație produce efecte prevăzute de dreptul Uniunii să își modifice reglementarea în materie de stare civilă a persoanelor

Astfel, cauza C-43/24 [Shipova] a creat un precedent crucial pentru aplicarea cu prioritate a dreptului UE în materie de identitate de gen și libera circulație.